

ŠIFRA UČENIKA

M A T U R S K I I S P I T

AVGUST 2018. GODINE

**CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI,
HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST****U P U T S T V O****VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA**

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja.
Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.
Test **MORA** biti napisan hemijskom olovkom.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Zadatak će se vrednovati s 0 (nula) bodova ako je:

- netačan odgovor
- zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- nečitko i nejasno napisan
- rješenje napisano grafitnom olovkom

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.
Srećno!

* M 8 9 9 3 5 *

PRAZNA STRANA

Pismo unuci Katarini

„Predložili su mi da ti napišem pismo i ja sam prihvatio, jer ovo što želim reći tebi odnosi se na sve tvoje vršnjake, zapravo na sve vas koji ćete 2000. godine imati 20 godina.

(...)

Ko zna što ćeš ti raditi za dvadeset godina? Ko zna kakva li ćeš biti? Ko zna hoćeš li tada, kao danas, biti inteligentna, nježna, hrabra, ponosna, iskrena, inventivna, puna smisla za šalu? Nadam se da hoćeš, ali je sigurno da će svijet učiniti sve da ti pomogne da izgubiš te lijepe osobine. Protiv tebe će se udružiti sile, a naročito jedna – strah. Strah od izolacije i zamjeranja u društvu, strah od siromaštva, strah od neuspjeha, od obaveza i odgovornosti, od borbe, od samoće, strah od ljudi, strah od smrti.

(...)

Sada se ničega ne plašiš, i to je za mene veliko zadovoljstvo. U tebi još ne zapažam znakove onih strahova koje samo odrasli umiju usaditi u glavu djece. Volim te posmatrati kako sama stičeš iskustva, kako se krećeš po mračnoj sobi, kako proučavaš insekte i životinje u prirodi, kako pokušavaš pomilovati psa lutalicu ili mirno prilaziti nepoznatim ljudima. U ovom svijetu, ti i tvoji vršnjaci prava ste utjeha. Dakako, nadam se da će to vječno trajati, da ćeš uvijek biti takva, plemenita i borbena, sigurna i jaka, ponosna i ljupka. Uspiješ li u tome, imaćeš, po mome mišljenju, sve uslove da izabereš pravi put.

(...)

Tvojoj mašti i mašti tvojih vršnjaka nema zapravo granica. Uvjereni ste u svoju nesalomivost, svoju svemoć. Vjerujete da možete izmijeniti svijet. Pretjerujete. Ali odrasli pretjeruju u drugom smislu. Oni su 'praktični', 'konkretni'. Vidjećeš: govoriće ti da je uvijek bilo siromašnih i bogatih, da je oduvijek bilo bijede, stoga i gladi, privilegija, ropstva, rata.

Sasvim su lišeni mašte. Čak i nade.

Ako i nakon dvadeset godina budeš posjedovala kreativnost i samopouzdanje, kojima raspolažeš danas, i ako im odgovoriš da se uz volju sve može mijenjati, posebno položaj ljudi; ako im odgovoriš da treba razmišljati o svijetu koji se sastoji od ljudi, a ne od gazda i slugu; ako im tako odgovoriš, reći će ti da je sve to samo – utopija.

(...)

Reći će ti da je strah čuvstvo koje obuzima svakoga. Da, tačno je to. Ali strah ne uništava svakoga. Tebe neće, na primjer, i ne samo zbog tvojega dječjeg neznanja, već zato što si sva okrenuta stvarima i ljudima koje voliš, osvajanju i progresu, svijetu. Ukratko, ti si izvan i iznad svoje osobe. Oni koji, i kad odrastu, ostanu takvi mnogo su jači od bilo kakvog straha.

Učini od toga, razumije se, samo ono što ti sama budeš željela.“

(priređeno prema tekstu Marcela Bernardija, italijanskog pedijatra i psihologa, preuzetom sa <http://opusteno.rs/poucne-price-f152/poucna-prica-pismo-katarini-t31430.html>, 2. novembar 2016)

1. S kojim ciljem autor piše pismo unuci Katarini?

1. Da bi ohrabrio njene vrline i ukazao joj na prepreke.
2. Da bi joj ukazao na nužnost prilagođavanja svijetu odraslih.
3. Da bi ga unuka zadržala u sjećanju i kad odraste.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

2. Navedi Katarinine osobine.

.....
.....

1 bod

3. Pored navedenog stava mladih da se svijet može promijeniti navedi odgovarajući stav odraslih.

.....
.....

1 bod

4. Zašto djeca kad odrastu gube svoje vrline? Oslanjajući se na tekst, argumentuj svoj odgovor.

.....
.....

1 bod

5. Šta, prema tekstu, ima presudnu ulogu u sticanju samopouzdanja i osmostaljivanju djece?

1. Bespogovorno prihvatanje mišljenja odraslih.
2. Izbjegavanje nedovoljno poznatih situacija.
3. Samostalno sticanje iskustava.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

Koristeći tekst uradi zadatke 6, 7, 8, 9 i 10.

Ivo Andrić

O DOSTOJEVSKOM

„Dostojevski je pisac koji je među prvima u svetskoj književnosti ostavio pejzaž, odeću svojih junaka, njihov fizički izgled, vreme pa i prostor, kako bi se do kraja mogao posvetiti ljudskoj duši. On je, nema sumnje, učinio snažan zaokret u pisanoj reči i, kao niko pre njega i malo ko posle njega, izvršio ogroman uticaj ne samo na pojedine pisce nego gotovo i na sve nacionalne književnosti u svetu.

Za mene su Fjodor Mihajlovič Dostojevski i Tomas Man dve najkrupnije figure književne na razmeđu devetnaestog i dvadesetog veka; sa njima je počela nova evropska književnost. Ja sam – kao i svi pisci moje generacije – čitao i proučavao dela ovog pisca... Tačno je da sam pod uticajem Dostojevskog i Mana potisnuo pejzaž, opisujući ga u onoj meri koliko je potrebno da bi se shvatila sudbina čoveka i njegovog delanja... Sve knjige Dostojevskog podjednako su lepe i umetnički ujednačene. Možda ću biti nepravedan prema samom sebi, a još nepravedniji prema velikom ruskom piscu, ako kažem da su me najviše uzбудili *Zapisi iz mrtvog doma*. U mladosti sam drhtao nad *Zlim dusima* Dostojevskog.“

(F. M. Dostojevski *Braća Karamazovi*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1988; Izbor iz kritika, str. 521)

6. Ko je autor teksta?

1 bod

7. Tekst je odlomak iz:

1. biografije
2. dnevnika
3. kritike

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

8. Centralni motiv u djelima Dostojevskog je:

1. vrijeme
2. ljudska duša
3. fizički izgled likova

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

9. Pod uticajem kojih pisaca je Andrić potisnuo pejzaž?

.....

1 bod

10. U tekstu se pominju djela *Zapisi iz mrtvog doma* i *Zli dusi*. Zašto?

.....

.....

1 bod

11. Iz teksta prepisi dvije riječi koje su sinonimi.

Znam da sam zloban, ali boje kojima su ukrasili strop nijesu ostavljale dobar utisak. Iako su se radnici vrijedno trudili da figure precizno boje, ipak se neiskustvo pokazalo. Da je Emilio preuzeo posao i marljivo radio, bilo bi drugačije.

Sinonimi: .....

1 bod

12. Odredi padež podvučenih imenica u rečenici.

Prekine razgovor, odmahne rukom, prošeće se salonom, gleda slike na zidovima, a onda se sav skupi nervozno oko svoje lule.

razgovor .....

rukom .....

salonom .....

slike .....

zidovima .....

lule .....

1 bod

13. Padežni oblik salonom (... *prošeće se salonom*...) zamijeni odgovarajućim sinonimnim oblikom padeža.

.....

1 bod

14.

Zaokruži broj ispred pravilno upotrijebljenog instrumentala i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. Dopusitali smo s vozom.
2. Pokušavao je s nožem da presiječe dasku.
3. Šetao je s kišobranom ispod ruke i pjevušio.

1 bod

15.

Koja je glasovna promjena izvršena u riječi dusi (*Zli dusi*)? Objasni je.

.....
.....

2 boda

16.

Pravilno napiši skraćenice riječi:

- Klinički centar Crne Gore .....
- magistar .....
- i slično .....
- na primjer .....

2 boda

17.

A) Podvuci glagole u rečenici.

Čovječe, sjeti se, da si ravan onome, pred kime se ponizuješ, i ne ponizuj se!

1 bod

B) Kako se zove glagolski oblik *ne ponizuj se*?

.....

1 bod

Pitanja koja slijede odnose se na djelo *Gospoda Glembajevi* i odlomke iz tog djela. Sjeti se radnje i likova djela i pročitaj citirane odlomke pa uradi zadatke 18, 19 i 20 i 21.

LEONE: Riječ nije uopće ni o čem! Riječ je o tome, da ste vi mene nagovorili i da me već pola sata gnjavite! Kakve svetinje? A vi mislite, da su te vaše dobrotvorne parade pod protektoratom barunice Kasteli takva jedna svetinja, u koju ljudi treba da vjeruju kao u metafizički autoritet i društvenu hijerarhiju? Umrijeti pod kopitom baruničinog četvoroprega s vjerom u metafizički autoritet i društvenu hijerarhiju! Ali: pristupiti takvome stvorenju i kazati mu: čovječe, sjeti se, da si ravan onome, pred kime se ponizuješ, i ne ponizuj se! Hodaj uspravno, ne plači pred tuđim vratima, jer iza tih vrata za tebe nema nikoga, pljuni i pljusni, ali se ne ponizuj – to po vama znači nekoga moralno zgaziti! Uostalom! Od mene je neinteligentno, što s vama uopće govorim: valjda ne mislite od mene stvoriti nekakvog konvertita?

Prekine razgovor, odmahne rukom, prošee se salonom, gleda slike na zidovima, a onda se sav skupi nervozno oko svoje lule.

18. Napiši ime i prezime autora književnog djela iz kojeg je preuzet navedeni odlomak.

.....
1 bod

19. A) Podvuci didaskaliju u tekstu.

1 bod

B) Koja je njena funkcija u tekstu?

.....
1 bod

20. Ko u drami izgovara riječi:

„I ta moja neshvatljiva mržnja na toga čovjeka, ta moja nečista mržnja na njega, od prvog dana od kad sam počeo misliti svojom glavom, to je eto glembajevsko, kriminalno u meni! To je glembajevska krv u meni!“?

.....
1 bod

- 21.** Objasni konstataciju da je motiv sukoba oca i sina u djelu *Gospoda Glembajevi* hamletovski motiv.

.....
.....
.....

2 boda

Pročitaj sljedeće stihove i uradi zadatke 22, 23 i 24.

1. Sličan lavu, podiže on svoj tužan glas,
Sličan lavici pogođenoj kopljem, zaurla on.
Čupao je svoju kosu i razbacivao.
Poderao je svoju odeću
I obukao prašnu, žalobnu.
-----
2. Sudbina prijatelja tako teško leži na meni,
zato tužim preko polja
i tražim doline.
Kako samo mogu to da prećutim,
Kako da se izjadam?
Prijatelj koga volim postao je zemlja.
Enkidu, moj prijatelj,
postao je kao blato zemlje!
Zar neću i ja morati da se smirim kao on
i da ne ustanem doveka?

(*Ep o Gilgamešu*)

- 22.** Koji se motiv posebno ističe u navedenim stihovima?

1. motiv smrti
2. motiv ljubavi i prijateljstva
3. motiv stvaranja prvog čovjeka

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

23. Zaokruži broj ispred onomatopejske riječi u prvom dijelu navedenih stihova i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. tužan
2. zaurla
3. čupao
4. prašnu

1 bod

24. Zašto se Gilgameš teško miri s Enkiduovom smrću?

.....
.....

2 boda

25. Linijama poveži imena književnih likova s nazivima književnih djela (jedno djelo je suvišno).

Andreas Sam	<i>Lelejska gora</i>
Vojnicki	<i>Na Drini ćuprija</i>
Alihodža	<i>Derviš i smrt</i>
Lado Tajović	<i>Ujka Vanja</i>
	<i>Rani jadi</i>

2 boda

26. Prepoznaj književnu epohu kojoj pripadaju navedeni autori.

Homer, Sofokle, Vergilije, Sapfa

.....

1 bod

Pročitaj sljedeće stihove i uradi 27. i 28. zadatak.

Bješe igre, ali drugojače.
U jednu se kuću sakupljahu
pošto mrkni i pošto večeraj.
Kuća bješe sila od svijeta,
uždi u njoj hiljadu svijećah;
po zidu joj svud bjehu panjege,
cijele se napuni naroda,
tako isto i kuća ostala;
svud mogaše iz zida vidjeti
đe virahu ka miši iz gnj'ezda.
Dok se jedna podiže zavjesa,
treći dio od kuće otvori.
Bože dragi, tu da vidiš čuda.
Tu izmilje nekakvoga puka,
to ni u san nikad doć ne može,
svi šareni kao divlje mačke.
Dok ih stade po kući krivanja,
đe ko bješe zapljaska rukama;
imah mrtav padnut od smijeha!
Malo stade, oni otidoše,
a za njima drugi izidoše.

27. Napiši naziv književnog djela iz kojeg su preuzeti stihovi, njegovog autora, kao i ime lika koji izgovara date stihove.

Djelo .....

Autor .....

Junak (lik) .....

3 boda

28. Što opisuje lik u datim stihovima?

.....

2 boda

29. Pročitaj odlomak iz djela *Lelejska gora* pa odgovori na pitanje.

Pošten čovjek, kažem u sebi, izmišljotina je i utvara koja se ne može održati u lopovskom svijetu i vremenu. Nesretan je, nesnalažljiv, svuda, svi mu podvaljuju, gubi svaku igru i gubi glavu, svaka mu se rđa podsmijehne. Ako je pošten – nije čovjek nego samo polovina, i nije baš sasvim sigurno da je bolja polovina. Pa i kad bi bio bolja, zar bi mu to nešto pomoglo?

A) Kazivanje u ovom odlomku teče u:

1. prvom licu
2. drugom licu
3. trećem licu

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

B) Iz teksta prepisi dokaz za odgovor pod A.

1 bod

30. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala i napiši esej koji treba da sadrži od 250 do 300 riječi.

Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak).

Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).

Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Iluzije mladog Rastinjaka (Čiča Gorio)

Uputstvo za pisanje eseja:

- Napiši temu i književni pravac kojem roman pripada.
- Navedi najmanje dva junaka djela (osim Rastinjaka) i kratko ih opiši.
- Opiši Ežena de Rastinjaka (odakle dolazi i s kakvim ciljem).
- Opiši njegova prva zapažanja o francuskom društvu.
- Objasni pred kakve je dileme na putu ka napredovanju na društvenoj ljestvici Rastinjak stavljen (navedi šta bira i zašto, opiši kako se ponaša, o čemu razmišlja).
- Kao zaključak opredijeli se za jedan od ponuđenih stavova i argumentuj izbor: Ežen je žrtva društvenih normi / Ežen je čovjek koji se prilagođava.

2. Filmska umjetnost nekad i sad

Uputstva za pisanje eseja:

- Nabroj žanrove filmske umjetnosti.
Izdvoj žanr koji najviše voliš. Obrazloži svoj izbor.
- Kakav je značaj imala filmska umjetnost u prošlosti? Kakav je njen značaj danas, odnosno u vrijeme razvoja tehnologije i društvenih mreža?
- Da li si saglasan/saglasna s mišljenjem mnogih da film danas obiluje scenama nasilja? Obrazloži.
- Prokomentariši stav poznatog režisera Stenlija Kjubrika u jednom intervjuu da nasilne scene u filmovima ne mogu da podstaknu nasilje.
- U vidu zaključka iznesi svoj stav o uticaju filma na mlade.

25 bodova

KONCEPT ESEJA

A series of horizontal dotted lines for writing a concept paper.

ESEJ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				

1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9